

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos socialinės
apsaugos ir darbo ministro
2020 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. A1-278
(Lietuvos Respublikos socialinės
apsaugos ir darbo ministro
2021 m. gruodžio 22 d. įsakymo Nr.
A1-950 redakcija)

EUROPOS SAJUNGOS INVESTICIJŲ SKYRIAUS NUOSTATAI

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Europos Sąjungos investicijų skyrius (toliau – skyrius) yra savarankiškas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – ministerija) administracijos padalinys, pavaldus socialinės apsaugos ir darbo viceministrui pagal nustatytą veiklos sritį.

2. Skyrius savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, Europos Sąjungos (toliau – ES) reglamentais, direktyvomis ir kitais teisės aktais, Lietuvos Respublikos įstatymais, kitais Lietuvos Respublikos Seimo priimtais teisės aktais, Lietuvos Respublikos Prezidento dekretais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Ministro Pirmininko potvarkiais, ministerijos nuostatais, ministerijos darbo reglamentu, Dokumentų rengimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos vyriausiojo archyvaro, kitais teisės aktais bei šiais nuostatais.

3. Skyriuje dirbantiems valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis ir gaunantiems darbo užmokestį iš valstybės biudžeto ir valstybės pinigų fondų (toliau kartu – darbuotojai), keliamus reikalavimus ir funkcijas nustato pareigybių aprašymai.

II SKYRIUS SKYRIAUS TIKSLAS, UŽDAVINIAI IR FUNKCIJOS

4. Skyriaus veiklos tikslas – planuoti, koordinuoti, kontroliuoti, įgyvendinti ir prižiūrėti ES investicijų panaudojimą socialinės apsaugos ir darbo ministrui pavestose valdymo srityse.

5. Svarbiausieji skyriaus uždaviniai yra:

5.1. užtikrinti ministerijai priskirtų priemonių, finansuojamų iš ES struktūrinių fondų ir bendrojo finansavimo lėšų, planavimą, įgyvendinimą ir priežiūrą, atlikti ES struktūrinių fondų lėšų administravimo tarpinės institucijos funkcijas;

5.2. užtikrinti, kad būtų tinkamai atliekamos ministerijai priskirtos Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondo (toliau – EPLSAF) veiksmų programos vadovaujančios institucijos funkcijos, planuoti ir įgyvendinti EPLSAF programą;

5.3. užtikrinti, kad būtų tinkamai atliekamos ministerijai priskirtos Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo (toliau – EGF) vadovaujančiosios, mokėjimo institucijų funkcijos, administruoti EGF.

6. skyrius, įgyvendindamas nuostatų 5.1 papunktyje nustatytą uždavinį, vykdo šias Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programą (toliau – veiksmų programa), taisyklių, patvirtintų 2014 m. birželio 4 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 528 „Dėl atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programą“ (toliau – Taisyklės), 6 punkte numatytas funkcijas:

6.1. pagal kompetenciją dalyvauja keičiant Partnerystės sutartį, veiksmų programą, rengiant teisės aktus, reglamentuojančius veiksmų programos administravimą ir finansavimą, jų detalizavimo dokumentus ir atsakingoms institucijoms teikia pasiūlymus dėl jų keitimo, dalyvauja rengiant ir atnaujinant valdymo ir kontrolės sistemos aprašymą;

6.2. pagal kompetenciją užtikrina, kad projektai būtų atrinkti vadovaujantis priemonei taikytiniais veiksmų programos stebėsenos komiteto patvirtintais projektų atrankos kriterijais:

6.2.1. rengia projektų atrankos kriterijus ir jų pakeitimus, o jeigu projektas apima finansines priemones, rengia projektų atrankos kriterijus, nustatančius galutinių naudos gavėjų finansavimo ir (ar) veiklų įgyvendinimo sąlygas, ir teikia vadovaujančiajai institucijai;

6.2.2. pagal kompetenciją teikia vadovaujančiajai institucijai pasiūlymus, rengiant veiksmų programos priedą ir jo pakeitimus;

6.2.3. rengia ir teikia socialinės apsaugos ir darbo ministruvi tvirtinti priemonių įgyvendinimo planą ir jo pakeitimus;

6.2.4. planuoja ES struktūrinių fondų ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšas, skiriamas projektams finansuoti;

6.2.5. rengia ir teikia socialinės apsaugos ir darbo ministruvi tvirtinti valstybės projektų atrankos tvarkos aprašą;

6.2.6. dalyvauja rengiant regionų projektų atrankos tvarkos aprašą, jo pakeitimus;

6.2.7. rengia, derina su įgyvendinančiosiomis institucijomis (teisės aktų nustatyta tvarka – ir su kitomis suinteresuotomis institucijomis ir (ar) vadovaujančiaja institucija) ir teikia socialinės apsaugos ir darbo ministruvi tvirtinti projektų finansavimo sąlygų aprašus ir jų pakeitimus, teikia paaiškinimus dėl projektų finansavimo sąlygų aprašų (netaikoma, kai įgyvendinamos finansinės priemonės ir veiksmų programos techninės paramos prioritetai);

6.2.8. teisės aktų nustatyta tvarka ir apimtimi vertina planuojamus įtraukti į valstybės projektų sąrašą projektus;

6.2.9. sudaro ir teikia socialinės apsaugos ir darbo ministruvi tvirtinti valstybės projektų sąrašus (netaikoma, kai įgyvendinami veiksmų programos techninės paramos prioritetai);

6.2.10. planuoja kvietimus teikti paraiškas ir lėšų, skirtų pagal tam tikrą kvietimą teikti paraiškas, sumas;

6.2.11. teikia socialinės apsaugos ir darbo ministruvi siūlymus priimti ir panaikinti sprendimus dėl valstybės, regionų projektų ir projektų, atrinktų konkurso ar tęstinės projektų atrankos būdu, finansavimo (netaikoma, kai įgyvendinamos visuotinių dotacijų ir finansinės priemonės);

6.3. veiksmų programos administravimo taisyklėse nustatyta tvarka suderinusi su vadovaujančiaja institucija ir projektų finansavimo sąlygų apraše nurodžiusi, kad bus sudaromos trišalės projekto sutartys, kartu su įgyvendinančiaja institucija sudaro trišalę projekto sutartį su pareiškėjais (išskyrus tuos atvejus, kai priemonės įgyvendinamos visuotinės dotacijos būdu);

6.4. teisės aktų nustatytais atvejais ir tvarka teikia įgyvendinančiajai institucijai pasiūlymus dėl projekto sutarties pakeitimų, taip pat teikia pritarimą įgyvendinančiosios institucijos pateiktiems derinti projekto sutarties pakeitimams arba projekto sutarties nutraukimui, o jeigu nepritaria projekto sutarties pakeitimams arba nutraukimui, teikia pastabas ir pasiūlymus dėl pateiktų derinti projekto sutarties pakeitimų arba nutraukimo;

6.5. rengia ir teikia socialinės apsaugos ir darbo ministruvi tvirtinti projektų, įgyvendinamų pagal trišalės projektų sutartis, priežiūros komitetų sudėtį;

6.6. atlieka teisės aktuose nustatytus veiksmus, susijusius su lėšų išmokėjimu;

6.7. pagal kompetenciją užtikrina, kad projektai visą jų įgyvendinimo laikotarpį atitiktų galiojančias ES ir nacionalines taisykles:

6.7.1. įtarusi pažeidimą, praneša apie tai įgyvendinančiajai institucijai arba, kai įgyvendinamos finansinės priemonės, vadovaujančiajai institucijai;

6.7.2. apie įtariamą nusikalstamą veiką praneša Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai, įgyvendinančiajai institucijai ir vadovaujančiajai institucijai;

6.7.3. apie įtariamą korupcinio pobūdžio nusikalstamą veiką praneša Specialiųjų tyrimų tarnybai, įgyvendinančiajai institucijai ir vadovaujančiajai institucijai;

6.7.4. pagal kompetenciją vykdo dvigubo tos pačios veiklos tų pačių išlaidų finansavimo rizikos prevenciją;

6.7.5. pagal kompetenciją vykdo kryžminio finansavimo priežiūrą;

6.7.6. pagal kompetenciją užtikrina, kad projektai, atsižvelgiant į ES teisės aktuose numatytas išimtis, būtų įgyvendinami toje teritorijoje, kuri numatyta veiksmų programoje;

6.7.7. įdiegia ir taiko priemones kovai su sukčiavimu, kaip numatyta 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013, kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui, Europos žemės ūkio fondui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fondui, Europos socialiniam fondui, Sanglaudos fondui ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondui taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL, L 347, p. 320) (toliau – Reglamentas (ES) Nr. 1303/2013) 125 straipsnio 4 dalies c punkte;

6.7.8. nagrinėja pareiškėjų skundus, kuriuose skundžiami įgyvendinančiųjų institucijų sprendimai dėl paraiškų atmetimo (netaikoma, kai įgyvendinami projektai, apimantys finansines priemones);

6.8. pagal kompetenciją užtikrina, kad ES struktūrinių fondų lėšos nebūtų prarastos pagal Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 136 straipsnio nuostatas ir būtų pasiekti veiksmų programos veiklos peržiūros plane nustatyti rodikliai;

6.9. susigražina ES struktūrinių fondų arba ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšas, reikalavimo teisę į projekto vykdytojo negražintą sumą perduoda centralizuotai valdomo valstybės turto valdytojui ir teikia tvirtinančiajai ir mokėjimo institucijoms informaciją apie gražintinas, gražintas ir nesusigražintinas lėšas, panaikintą projekto ES struktūrinių fondų lėšų ir (ar) nacionalinių lėšų dalį arba visas projektui skirtas ES struktūrinių fondų lėšas ir (ar) nacionalines lėšas (netaikoma, kai įgyvendinamos visuotinių dotacijų priemonės), priima sprendimus dėl negražintos sumos nurašymo teisės aktuose, reglamentuojančiuose veiksmų programos administravimą ir finansavimą, nustatyta tvarka;

6.10. rengia ir vadovaujančiajai institucijai teikia planuojamų pripažinti deklaruotinomis Europos Komisijai išlaidų prognozes pagal administruojamus veiksmų programos prioritetus ir priemones;

6.11. pagal kompetenciją dalyvauja kuriant ir plėtojant SFMIS2014, registruoja SFMIS2014 informaciją apie atliekamus veiksmus;

6.12. pagal kompetenciją dalyvauja rengiant ir keičiant ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo vertinimo planą ir metinius ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo vertinimo planus, teikia vadovaujančiajai institucijai pasiūlymus dėl ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo vertinimų organizavimo, organizuoja ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo vertinimus, teikia vadovaujančiajai institucijai informaciją apie vertinimo metu pateiktas rekomendacijas ir jų įgyvendinimą ir kitą informaciją, kurios reikia metiniuose ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo vertinimo planuose numatytam ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimo vertinimui užtikrinti;

6.13. užtikrina audito seką, saugo gaunamus ir rengiamus dokumentus, kurie susiję su veiksmų programos administravimu ir kurių reikia audito sekai užtikrinti;

6.14. pagal kompetenciją vykdo veiksmų programos įgyvendinimo priežiūrą, rengia ir teikia vadovaujančiajai institucijai informaciją, kurios reikia metinei ir galutinei veiksmų programos įgyvendinimo ataskaitoms rengti;

6.15. rengia ir teikia vadovaujančiajai institucijai informaciją, kurios reikia Partnerystės sutarties įgyvendinimo pažangos ataskaitai rengti;

6.16. pagal kompetenciją užtikrina bendradarbiavimą su partneriais, nurodytais Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 5 straipsnio 1 dalyje, rengiant, keičiant, įgyvendinant, stebint ir vertinant veiksmų programą;

6.17. dalyvauja kuriant ir plėtojant ES struktūrinių fondų svetainę, pagal kompetenciją skelbia ir atnaujina joje informaciją, skirtą galimiems ir (arba) esamiems pareiškėjams, projektų vykdytojams ir visuomenei;

6.18. pagal kompetenciją dalyvauja rengiant, keičiant ir įgyvendinant komunikacijos strategiją, metinius ir ketvirtinius komunikacijos planus, teikia vadovaujančiajai institucijai informaciją apie informavimo apie ES struktūrinius fondus veiklą ir kitą informaciją, kurios reikia metiniuose komunikacijos planuose numatyta informacijos apie ES struktūrinius fondus sklaidai užtikrinti;

6.19. teikia vadovaujančiajai institucijai informaciją apie didelės apimties projektus;

6.20. teikia pasiūlymus socialinės apsaugos ir darbo ministrui dėl įgyvendinančiosios institucijos, kuri dalį veiksmų programos įgyvendins visuotinės dotacijos būdu, pasirinkimo; gavus vadovaujančiosios institucijos pritarimą dėl pasirinktos įgyvendinančiosios institucijos, kuri dalį veiksmų programos įgyvendins visuotinės dotacijos būdu, rengia visuotinės dotacijos priemonės finansavimo sutarties projektą, suderina jį su vadovaujančiąja ir įgyvendinančiąja institucijomis, teikia socialinės apsaugos ir darbo ministrui pasirašyti (kartu su įgyvendinančiąja institucija) visuotinės dotacijos priemonės finansavimo sutartį, atlieka kitas teisės aktuose nustatytas funkcijas, susijusias su visuotinės dotacijos priemonės įgyvendinimu;

6.21. vadovaudamasis visuotinės dotacijos priemonės finansavimo sutartimi ir veiksmų programos administravimo taisyklėse nustatyta tvarka, išmoka įgyvendinančiajai institucijai visuotinės dotacijos priemonės lėšas ir susigrąžina išmokėtą, bet nepanaudotą visuotinės dotacijos priemonės lėšų perviršį ir įgyvendinančiosios institucijos sąskaitoje sukauptas palūkanas;

6.22. pagal kompetenciją dalyvauja atliekant finansinių priemonių išankstinį vertinimą;

6.23. teikia vadovaujančiajai institucijai pasiūlymus dėl finansinės priemonės įgyvendinimo būdo;

6.24. pagal kompetenciją dalyvauja rengiant finansines priemones apimančių projektų finansavimo sąlygas;

6.25. pagal kompetenciją ir teisės aktų nustatyta tvarka dalyvauja finansines priemones apimančio projekto atrankoje, kartu su vadovaujančiąja institucija sudaro finansavimo sutartį, steigia projekto, apimančio finansines priemones, priežiūros komitetą (išskyrus tuos atvejus, kai įgyvendinamos jungtinės priemonės) ir atlieka kitas teisės aktuose nustatytas funkcijas, susijusias su finansinės priemonės įgyvendinimu;

6.26. pagal kompetenciją ir teisės aktų nustatyta tvarka teikia institucijoms ir įstaigoms, veiksmų programos stebėsenos komitetui, veiksmų programos valdymo komitetui, pareiškėjams, projektų vykdytojams, galutiniams naudos gavėjams ir visuomenei informaciją apie veiksmų programos įgyvendinimą;

6.27. užtikrina vadovaujančiosios institucijos atsakomybę atliekamų ir Taisyklėse nustatytų funkcijų įgyvendinimą; įgyvendina vadovaujančiosios institucijos nustatytus ir jos atsakomybe atliekamų funkcijų įgyvendinimo reikalavimus ir teikiamas funkcijų įgyvendinimo ir ministerijos vidaus sistemos tobulinimo rekomendacijas; taiko rizikos valdymo priemones, susijusias su vadovaujančiosios institucijos atsakomybe atliekamų Taisyklėse nustatytų funkcijų įgyvendinimu;

6.28. vadovaujančiosios institucijos prašymu teikia derinti pagal kompetenciją rengiamus dokumentų, reglamentuojančių veiksmų programos įgyvendinimą ir susijusių su vadovaujančiosios institucijos atsakomybe atliekamų funkcijų įgyvendinimu, projektus;

6.29. pagal kompetenciją teikia pasiūlymus dėl pateiktos derinti savivaldybės parengtos integruotos teritorijos vystymo programos (vystymo programos, priemonių ir numatomų pasiekti rezultatų), atsižvelgdamas į veiksmų programų tikslus, prioritetus ir specifinius uždavinius;

6.30. atlieka kitas teisės aktuose, reglamentuojančiuose veiksmų programos administravimą ir finansavimą, tarpinėms institucijoms pavestas funkcijas.

7. Skyrius, įgyvendindamas nuostatų 5.2 papunktyje nustatytą uždavinį, vykdo šias Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondo (toliau – EPLSAF) vadovaujančios institucijos funkcijas, numatytas Atsakomybės ir funkcijų pasiskirstymo tarp institucijų, atsakingų už Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondo administravimą ir projektų įgyvendinimą Lietuvoje, taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2014 m. rugpjūčio 27 d. įsakymu Nr. A1-426 „Dėl Atsakomybės ir funkcijų pasiskirstymo tarp institucijų, atsakingų už Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondo administravimą ir projektų įgyvendinimą Lietuvoje, taisyklių patvirtinimo“, 3 punkte:

7.1. konsultuojasi su socialiniais partneriais rengiant Pagalbos maistu ir (arba) pagrindinės materialinės pagalbos veiksmų programos dėl paramos iš Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondo Lietuvoje, patvirtintos Europos Komisijos 2014 m. spalio 30 d. įgyvendinimo sprendimu Nr. C(2014) 8213 (toliau – EPLSAF Veiksmų programa), pakeitimus;

7.2. teikia tvirtinti EPLSAF Veiksmų programos pakeitimus Europos Komisijai, prieš tai juos pristatęs socialiniams partneriams ir EPLSAF priežiūros komiteto nariams;

7.3. informuoja Europos Komisiją apie vadovaujančios ir tvirtinančios institucijų paskyrimą ir apie šio paskyrimo nutraukimą, kaip numatyta 2014 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 223/2014 dėl Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondo (OL 2014 L 72, p. 1) (toliau – Reglamentas (ES) Nr. 223/2014) 35 straipsnyje;

7.4. kuria valdymo ir kontrolės sistemą, prižiūri jos veikimą ir tobulina ją:

7.4.1. rengia teisės aktus, reglamentuojančius EPLSAF Veiksmų programos ir EPLSAF projektų administravimą ir finansavimą, jų pakeitimus bei teikia paaiškinimus dėl jų taikymo;

7.4.2. rengia ir atnaujiną valdymo ir kontrolės sistemos aprašymą, teikia jį kompetentingoms institucijoms;

7.4.3. organizuoja nustatytą valdymo ir kontrolės sistemos funkcionavimo trūkumų šalinimą;

7.4.4. užtikrina savo institucijos vidaus sistemos funkcionavimą;

7.5. rengia ir teikia Europos Komisijai valdymo pareiškimą, metines ir galutines ataskaitas dėl EPLSAF Veiksmų programos įgyvendinimo bei kitą Europos Komisijos prašomą informaciją;

7.6. vykdo atliekamų funkcijų, pavestų tarpinei institucijai, priežiūrą ir kontrolę:

7.6.1. nustato pavestų funkcijų vykdymo reikalavimus;

7.6.2. nustato, ar tarpinės institucijos vidaus sistema atitinka teisės aktuose nustatytus funkcijų atlikimo reikalavimus, gali teikti rekomendacijas dėl tarpinės institucijos vidaus sistemos tobulinimo;

7.6.3. atlieka nuolatinę pavestų funkcijų vykdymo priežiūrą ir kontrolę;

7.7. administruoja EPLSAF Veiksmų programą, laikydamasis patikimo finansų valdymo principo, kaip nustatyta 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES, Euratomas) Nr. 966/2012 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių ir kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 1605/2002 reglamento (ES) Nr. 966/2012 (OL 2012, L 298, p. 1) (toliau – Finansinis reglamentas) 30–33 straipsniuose, pagal kompetenciją užtikrina tinkamą Veiksmų programa jai pavestų funkcijų atlikimą:

7.7.1. užtikrina, kad projektai būtų atrinkti vadovaujantis taikytiniais projektų atrankos kriterijais ir visą jų įgyvendinimo laikotarpį atitiktų galiojančias ES ir nacionalines taisykles:

7.7.1.1. nustato projektams taikomus bendruosius, specialiuosius ir papildomus projektų atrankos kriterijus;

7.7.1.2. rengia ir teikia socialinės apsaugos ir darbo ministruui tvirtinti projektų finansavimo sąlygų aprašus;

7.7.1.3. prižiūri, kad nebūtų viršytas projektų EPLSAF ir bendrojo finansavimo lėšų santykis;

7.7.1.4. teisės aktų nustatyta tvarka išmoka EPLSAF ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšas;

7.7.1.5. užtikrina, kad projektai būtų įgyvendinami Lietuvos Respublikos teritorijoje;

7.7.2. kuria ir plėtoja EPLSAF informacinę valdymo ir priežiūros sistemą, kurioje registruojami ir saugomi kiekvieno veiksmo duomenys, reikalingi EPLSAF Veiksmų programos stebėsenos, vertinimo, finansų valdymo, tikrinimo ir audito tikslais;

7.7.3. pagal kompetenciją valdo SFC2014 Lietuvoje ir teikia informaciją per SFC2014 Europos Komisijai;

7.7.4. užtikrina, kad būtų atliekami EPLSAF lėšų panaudojimo vertinimai, kaip numatyta Reglamento 17 straipsnio 3 ir 4 punktuose;

7.7.5. saugo pagal kompetenciją gaunamus ir rengiamus dokumentus, kurių reikia audito sekai užtikrinti;

7.7.6. rengia ir tvirtinančiai institucijai teikia:

7.7.6.1. tarpines ir galutines tarpines išlaidų deklaracijas, įtraukdamas į jas informaciją apie projektų ir EPLSAF techninės pagalbos išlaidas;

7.7.6.2. vadovaujančios institucijos metines sąskaitas, įtraukdamas į jas informaciją apie projektų ir EPLSAF techninės pagalbos išlaidas;

7.7.6.3. pažymą apie valdymo ir kontrolės sistemos veikimą, deklaruojamų išlaidų atitiktį ES ir Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimams, vadovaujančios institucijos atliktas procedūras ir išlaidų deklaracijose nurodytų išlaidų patikrinimus;

7.7.6.4. pažymą apie valdymo ir kontrolės sistemos veikimą, į metines sąskaitas įtrauktų išlaidų atitiktį ES ir Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimams;

7.7.6.5. grąžintinių ir grąžintų lėšų ataskaitą;

7.7.6.6. vadovaujančios institucijos valdymo deklaraciją;

7.7.6.7. kitus tvirtinančios institucijos prašomus dokumentus;

7.7.7. rengia ir iki kiekvienų metų kovo 31 d. teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybei praėjusių kalendorinių metų EPLSAF administravimo ir EPLSAF lėšomis finansuojamų projektų įgyvendinimo ataskaitas;

7.7.8. vadovaudamasis Finansinio reglamento 59 straipsniu užtikrina, kad EPLSAF lėšos nebūtų prarastos;

7.7.9. gavęs Europos Komisijos prašymą išnagrinėti Europos Komisijos pateiktą skundą, pagal kompetenciją organizuoja šio skundo nagrinėjimą ir teikia Europos Komisijai informaciją apie jo nagrinėjimo rezultatus;

7.7.10. organizuoja dvigubo to pačios veiklos tų pačių išlaidų finansavimo rizikos prevencijos vykdymą;

7.8. siekdamas užtikrinti tinkamą valstybės projektų finansavimą:

7.8.1. organizuoja kvietimus teikti paraiškas;

7.8.2. teisės aktų nustatyta tvarka vertina planuojamus įtraukti į valstybės projektų sąrašą projektus;

7.8.3. sudaro ir teikia socialinės apsaugos ir darbo ministrui tvirtinti valstybės projektų sąrašus;

7.8.4. rengia ir teikia socialinės apsaugos ir darbo ministrui tvirtinti sprendimų dėl projektų finansavimo projektus;

7.8.5. kartu su tarpine institucija sudaro trišales sutartis su valstybės projektų pareiškėjais;

7.8.6. teisės aktų nustatytais atvejais ir tvarka teikia tarpinei institucijai pasiūlymus dėl sutarčių pakeitimų, taip pat teikia pritarimą tarpinės institucijos pateiktiems derinti sutarčių pakeitimams arba sutarčių nutraukimui, jeigu nepritaria sutarčių pakeitimams arba nutraukimui – teikia pastabas ir pasiūlymus;

7.9. atlieka teisės aktuose nustatytus veiksmus, susijusius su lėšų išmokėjimu;

7.10. siekdamas užkirsti kelią netinkam lėšų panaudojimui:

7.10.1. įtarus pažeidimą, ne vėliau kaip per 5 darbo dienas praneša apie tai tarpinei institucijai;

7.10.2. įtarus nusikalstamą veiką, susijusią su ES ir (ar) bendrojo finansavimo lėšų gavimu ar panaudojimu, nedelsdamas praneša Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai prie Vidaus reikalų ministerijos, kartu pateikdamas visą su įtariama nusikalstama veika susijusią informaciją bei informuoja tarpinę instituciją;

7.10.3. atsako už sukčiavimo prevencijos priemonių planavimą ir įgyvendinimą, nustatydamas rizikas ir jų valdymo priemones;

7.10.4. vykdo pažeidimų prevenciją: sistemina informaciją, susijusią su aptiktais pažeidimais, analizuoja ją, inicijuoja EPLSAF Veiksmų programos valdymo ir kontrolės sistemos bei jos reglamentavimo tobulinimą, atlieka kitus pažeidimų prevencijos veiksmus;

7.10.5. atlieka reikiamas finansines korekcijas, kaip nustatyta Reglamento (ES) Nr. 223/2014 53 straipsnio 2 dalyje, arba teisės aktuose nustatyta tvarka duoda tarpinei institucijai nurodymus dėl finansinių korekcijų atlikimo ir (arba) projekto lėšų (visų ar dalies) panaikinimo; apie tai pagal kompetenciją praneša tarpinei ir tvirtinančiai institucijoms;

7.10.6. informuoja Europos Komisiją ir audito instituciją apie pažeidimus, kaip numatyta Reglamento (ES) Nr. 223/2014) 30 straipsnyje;

7.10.7. taiko kovos su sukčiavimu priemones, kaip numatyta Reglamento (ES) Nr. 223/2014 32 straipsnio 4 dalies c punkte;

7.11. teikia Europos Komisijai Reglamento (ES) Nr. 223/2014 60 straipsnio 1 dalyje nurodytą informaciją apie išimtis dėl sumų, kurias reikėjo deklaruoti iki praėjusių ataskaitinių metų pabaigos;

7.12. planuoja lėšų poreikį EPLSAF Veiksmų programai Lietuvoje įgyvendinti ir $n + 3$ taisyklės įgyvendinimui užtikrinti, kaip nurodyta Pagalbos maistu ir (arba) pagrindinės materialinės pagalbos veiksmų programos dėl paramos iš Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondo Lietuvoje administravimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2015 m. vasario 17 d. įsakymu Nr. A1-77 „Dėl Pagalbos maistu ir (arba) pagrindinės materialinės pagalbos veiksmų programos dėl paramos iš Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondo Lietuvoje administravimo taisyklių patvirtinimo“, VIII skyriuje;

7.13. koordinuoja, kad į ES biudžetą būtų pervestos Europos Komisijos vykdomajame rašte sumoms išieškoti nurodytos lėšos, kaip numatyta Finansinio reglamento 80 straipsnyje;

7.14. nagrinėja pareiškėjų skundus, kuriuose skundžiami tarpinės institucijos sprendimai, veiksmai ar neveikimas;

7.15. administruoja EPLSAF Veiksmų programos techninę paramą;

7.16. užtikrina bendrojo finansavimo ir EPLSAF nuoseklumą ir papildomumą;

7.17. stebi bendrai finansuojamų produktų bei paslaugų teikimą ir įsitikina, kad už veiksmus deklaruotos išlaidos yra patirtos ir atitinka ES bei nacionalines taisykles;

7.18. užtikrina, kad projektų vykdytojai ir kitos įstaigos, įgyvendinančios EPLSAF Veiksmų programos finansuojamus veiksmus, turėtų atskiras apskaitos sistemas arba atitinkamus apskaitos kodeksus visiems su veiksmu susijusiems sandoriams, nepažeidžiant nacionalinių apskaitos taisyklių;

7.19. nustato procedūras, užtikrinančias, kad visi su išlaidomis ir auditu susiję dokumentai, reikalingi tinkamai audito sekai garantuoti, būtų saugomi laikantis reikalavimų, nurodytų 2014 m. kovo 13 d. Komisijos deleguotame reglamente (ES) Nr. 532/2014, kuriuo papildomas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 223/2014 dėl Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondo (OL 2014 L 148, p.54);

7.20. teisės aktų nustatyta tvarka vykdo projektų patikras vietoje ir atrankinius patikrinimus tarpinėje institucijoje;

- 7.21. vykdo EPLSAF paramos viešinimo veiklą;
- 7.22. bendradarbiauja su Europos Komisija ir kitų valstybių narių institucijomis, atsakingomis už EPLSAF administravimą;
- 7.23. jei būtina, sudaro komisijas ir (ar) darbo grupes, skirtas padėti vadovaujančiai institucijai užtikrinti EPLSAF Veiksmų programos įgyvendinimą;
- 7.24. tikrina ir teikia tvirtinti tarpinės institucijos parengtas ir patvirtintas paraiškas asignavimų valdytojui;
- 7.25. vykdo kitas teisės aktuose nustatytas funkcijas, susijusias su EPLSAF Veiksmų programos įgyvendinimu.
8. Skyrius, įgyvendindamas nuostatų 5.3 papunktyje nustatytą uždavinį, vykdo šias EGF programos vadovaujančiosios institucijos funkcijas, nustatytas Atsakomybės ir funkcijų pasiskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo lėšomis finansuojamus projektus 2014–2020 metais, taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2014 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. A1-668 „Dėl Atsakomybės ir funkcijų pasiskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo lėšomis finansuojamus projektus 2014–2020 metais, taisyklių patvirtinimo“, 4 punkte:
- 8.1. atleidimų, atitinkančių 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1309/2013 dėl Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo (2014–2020 m.), kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1927/2006 (OL 2013, L 347, p. 855) (toliau – Reglamentas (ES) Nr. 1309/2013) 2 ir 4 straipsnių sąlygas, atvejais kreipiasi į instituciją, atsakingą už globalizacijos ar pasaulinės finansų ir ekonomikos krizės padarinių vertinimą, dėl galimų globalizacijos ar pasaulinės finansų ir ekonomikos krizės padarinių vertinimo išvados (toliau – vertinimo išvada) pateikimo;
- 8.2. nagrinėja iš institucijos, atsakingos už globalizacijos ar pasaulinės finansų ir ekonomikos krizės padarinių vertinimą, gautas vertinimo išvadas;
- 8.3. paveda tarpinei institucijai parengti paraišką EGF paramai gauti;
- 8.4. per 12 savaičių nuo Reglamento (ES) Nr. 1309/2013 2 ir 4 straipsniuose nustatytų sąlygų atsiradimo dienos teikia Europos Komisijai paraiškas EGF paramai gauti ir, prireikus, jas papildo;
- 8.5. informuoja visas suinteresuotas institucijas, susijusias su paraiškos procedūra, apie paraiškos procedūros eigą;
- 8.6. užtikrina, kad paraiškoje numatytas individualiems poreikiams pritaikytų paslaugų paketas būtų aptartas su socialiniais partneriais;
- 8.7. tikrina ir tvirtina mokėjimo paraiškas, rengia išlaidų deklaracijas, pagrindžia jas tinkamais dokumentais ir teikia mokėjimo institucijai;
- 8.8. kontroliuoja, ar deklaruojamos išlaidos atitinka Reglamente nustatytus finansavimo reikalavimus;
- 8.9. rengia ir teikia Europos Komisijai ataskaitą apie EGF finansinės paramos panaudojimą;
- 8.10. įgyvendinant projektus pagal Europos Komisijai pateiktas paraiškas, rengia EGF paramos viešinimo planą ir pagal jį informuoja visuomenę;
- 8.11. dalyvauja Europos Komisijai atliekant pasiektų rezultatų tvarumo ir veiksmingumo vidurio laikotarpio ir *ex-post* vertinimą;
- 8.12. užtikrina, kad konkretūs EGF finansuojami veiksmai nebūtų remiami pagal kitas Europos Sąjungos finansines priemones;
- 8.13. užtikrina moterų ir vyrų lygių galimybių bei nediskriminavimo principo įgyvendinimą naudojant EGF paramą;
- 8.14. rengia teisės aktus, nustatančius detalias EGF paramos įgyvendinimo Lietuvoje taisykles ir procedūras;

8.15. užtikrina, kad trejus metus po to, kai pabaigiamas EGF finansinės paramos teikimas, Europos Komisija ir Audito rūmai bei kitos tokia teisę turinčios institucijos turėtų galimybę susipažinti su visais patirtas išlaidas pagrindžiančiais dokumentais;

8.16. konsultuojasi ir bendradarbiauja su kompetentingomis institucijomis;

8.17. įtaręs arba gavęs kitų institucijų pranešimą apie įtariamą nusikalstamą veiką, susijusią su EGF lėšų gavimu ar panaudojimu, nedelsdamas praneša Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai prie Vidaus reikalų ministerijos, kartu pateikdamas visą su įtariama nusikalstama veika susijusią informaciją;

8.18. atlieka pažeidimų tyrimus ir priima atitinkamus sprendimus;

8.19. priima sprendimus dėl lėšų grąžinimo ir imasi teisės aktuose nustatytų veiksmų joms susigrąžinti;

8.20. kontroliuoja EGF techninės pagalbos panaudojimą;

8.21. sudaro Stebėsenos komitetą ir darbo grupes (jei būtina), skirtas padėti vadovaujančiajai institucijai užtikrinti EGF paramos planavimą ir įgyvendinimą;

8.22. vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo Nr. 1243 „Dėl institucijų, atsakingų už Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo lėšų valdymą ir kontrolę 2014–2020 metais, paskyrimo“ 2.2 papunkčiu, gavus EGF lėšas pagal Europos Komisijai pateiktą paraišką, kasmet iki kovo 1 d. teikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei informaciją apie praėjusiais kalendoriniais metais pasiektą projektų įgyvendinimo pažangą Lietuvos Respublikoje;

8.23. vykdo kitas funkcijas, susijusias su EGF paramos įgyvendinimu.

9. Skyrius, vykdydamas jam pavestus uždavinius, taip pat atlieka šias funkcijas:

9.1. analizuoja Europos socialinio fondo agentūros veiklą ir teikia siūlymus socialinės apsaugos ir darbo ministruui dėl jos veiklos tobulinimo, užtikrina tinkamą ministerijos interesų atstovavimą Europos socialinio fondo agentūros Valdyboje ir Visuotiniame dalininkų susirinkime;

9.2. vykdo šias 2014–2021 m. Europos ekonominės erdvės (toliau – EEE) finansinio mechanizmo Sveikatos programos (toliau – programa) partnerio funkcijas:

9.2.1. dalyvauja kuriant mechanizmų valdymo ir kontrolės sistemą (toliau – VKS), programos VKS, programos VKS aprašymą ir kitus teisės aktus;

9.2.2. planuoja EEE finansinio mechanizmo ir bendrojo finansavimo lėšas;

9.2.3. planuoja ir administruoja programos valdymo lėšas;

9.2.4. dalyvauja rengiant programos tarpines finansines ataskaitas;

9.2.5. prognozuoja tikėtinas tarpinių mokėjimų sumas;

9.2.6. rengia išlaidų deklaracijas, kuriose deklaruojamos programos partnerio patirtos programos rengimo ir valdymo, programos dvišalio bendradarbiavimo fondo rengimo išlaidos, teikia jas programos operatoriui kartu su audito išvada dėl į išlaidų deklaraciją įtrauktų išlaidų tinkamumo finansuoti;

9.2.7. dalyvauja rengiant metines ir galutinę programos įgyvendinimo ataskaitas bei metines ir galutinę strategines programos įgyvendinimo ataskaitas;

9.2.8. atlieka kitas teisės aktais programos partneriui priskirtas funkcijas.

9.3. atstovauja ministerijai skyriui priskirtais klausimais kitose ministerijose, valstybės (ar) savivaldybių institucijose, įstaigose, organizacijose, ES institucijose bei kitose tarptautinėse organizacijose;

9.4. teikia informaciją Lietuvos Respublikos Seimui, Lietuvos Respublikos Vyriausybei, kitoms valstybės, savivaldybių ir (ar) užsienio institucijoms, įstaigoms, organizacijoms, kitiems juridiniams ir fiziniams asmenims;

9.5. rengia Lietuvos Respublikos įstatymų ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų, kitų teisės aktų projektus, teikia socialinės apsaugos ir darbo ministruui, socialinės apsaugos ir darbo viceministruui pagal nustatytą veiksmo sritį ir (ar) ministerijos kancleriui pastabas ir pasiūlymus dėl galiojančių teisės aktų tobulinimo;

9.6. teikia pastabas ir pasiūlymus Lietuvos Respublikos Seimui, Lietuvos Respublikos Vyriausybei, kitoms valstybės institucijoms dėl įstatymų ir kitų teisės aktų projektų tobulinimo;

9.7. teikia socialinės apsaugos ir darbo ministrui, socialinės apsaugos ir darbo viceministrui pagal nustatytą veiklos sritį ir (ar) ministerijos kancleriui pasiūlymus ir išvadas, kurių reikia jų funkcijoms vykdyti, taip pat pasiūlymus dėl įstatymų ir kitų teisės aktų taikymo;

9.8. skyriaus kompetencijos ribose nagrinėja Lietuvos Respublikos Vyriausybės posėdžio, Lietuvos Respublikos Vyriausybės pasitarimo ir ministerijų atstovų (viceministrų, ministerijų kanclerių) pasitarimo medžiagą, teikia socialinės apsaugos ir darbo ministrui, socialinės apsaugos ir darbo viceministrui pagal nustatytą veiklos sritį ir (ar) ministerijos kancleriui pastabas bei pasiūlymus dėl svarstyti pateiktų teisės aktų, susijusių su ministerijos kompetencija, projektų;

9.9. kartu su kitais ministerijos darbuotojais atstovauja ministerijai teismuose, rengia procesinius dokumentus;

9.10. rengia specialiąsias viešųjų pirkimų dokumentų sąlygas – technines specifikacijas, specialiuosius reikalavimus tiekėjų kvalifikacijai, reikalavimus tiekėjų pasiūlymų vertinimui (perkant ne pagal kainos kriterijų), prireikus vykdo mažos vertės neskelbiamų apklausų, atliekamų žodžiu, pirkimus;

9.11. vykdo Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų panaudojimo pagal programas ir (ar) priemones koordinavimą ir kontrolę;

9.12. teikia išvadas ministerijos darbuotojams teisės aktų, susijusių su skyriaus kompetencija, taikymo klausimais;

9.13. nagrinėja asmenų prašymus, skundus;

9.14. kartu su kitais ministerijos darbuotojais analizuoja teisės aktų projektus dėl jų atitikimo nacionalinei, Europos Sąjungos ir tarptautinei teisei, tarptautinių sutarčių ir susitarimų nuostatomis;

9.15. kartu su kitais ministerijos darbuotojais dalyvauja rengiant ministerijos kovos su korupcija programą ir jos įgyvendinimo priemonių planą;

9.16. teikia socialinės apsaugos ir darbo ministrui, socialinės apsaugos ir darbo viceministrui pagal nustatytą veiklos sritį ir (ar) ministerijos kancleriui pasiūlymus dėl korupcijos prevencijos ir kontrolės ministerijoje tobulinimo;

9.17. bendradarbiauja su kitais ministerijos administracijos padaliniais ir darbuotojais, keičiantis skyriaus žinioje esančia, kitų ministerijos administracijos padalinių ar darbuotojų funkcijoms atlikti reikalinga informacija;

9.18. vykdo kitus socialinės apsaugos ir darbo ministro, socialinės apsaugos ir darbo viceministro pagal nustatytą veiklos sritį ir ministerijos kanclerio pavedimus bei užduotis

III SKYRIUS SKYRIAUS TEISĖS

10. Skyrius turi teisę:

10.1. gauti iš tarpinių, kitų institucijų ir įstaigų bei jų administruojamų duomenų bazių, stebėsenos bei valdymo komitetų, pareiškėjų bei projektų vykdytojų informaciją, kurios reikia skyriui nustatytoms funkcijoms atlikti;

10.2. siūlyti socialinės apsaugos ir darbo ministrui, socialinės apsaugos ir darbo viceministrams ir (ar) ministerijos kancleriui Lietuvos Respublikos įstatymų, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų, kitų teisės aktų pakeitimus skyriaus veiklos sričiai priskirtais klausimais;

10.3. gauti iš ministerijos darbuotojų išvadas dėl skyriaus rengiamų įstatymų ir teisės aktų projektų, pasitelkti suinteresuotų institucijų atstovus ir (ar) specialistus, suderinus su jų vadovais, klausimams, susijusiems su šių teisės aktų projektų rengimu, spręsti;

10.4. gauti skyriaus veiklai organizuoti duomenis ir reikalingą informaciją iš kitų ministerijos darbuotojų;

10.5. teikti socialinės apsaugos ministrui, socialinės apsaugos ir darbo viceministrams ir (ar) ministerijos kancleriui pasiūlymus skyriaus darbo tobulinimo klausimais.

11. Skyrius, kaip savarankiškas ministerijos administracijos padalinys, turi ir kitas Lietuvos Respublikos įstatymų, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų ir kitų teisės aktų suteiktas teises.

IV SKYRIUS SKYRIAUS VEIKLOS ORGANIZAVIMAS

12. Skyriui vadovauja vedėjas, skiriamas į pareigas ir atleidžiamas iš jų Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo nustatyta tvarka. Kai skyriaus vedėjo laikinai nėra, jo funkcijas vykdo valstybės tarnautojas, kuriam šios funkcijos pavestos pareigybės aprašyme, jei tokio nėra – ministro ar jo įgalioto asmens paskirtas valstybės tarnautojas.

13. Keičiantis skyriaus vedėjui, kitiems darbuotojams, dokumentai perduodami socialinės apsaugos ir darbo ministro ar jo įgalioto asmens paskirtam darbuotojui pagal reikalų perdavimo aktą ministerijos darbo reglamento nustatyta tvarka.

14. Skyriaus vedėjas:

14.1. vadovauja skyriui ir asmeniškai atsako už pavedimų, nepažeidžiant nustatytų terminų, vykdymą, skyriaus darbuotojų kokybišką darbą ir jo kontrolę, skatina skyriaus darbuotojų iniciatyvą;

14.2. organizuoja skyriaus darbą, paskirsto skyriaus darbuotojams gautus pavedimus ir kontroliuoja jų vykdymą;

14.3. derina su socialinės apsaugos ir darbo viceministru pagal nustatytą veiklos sritį ir ministerijos kancleriu skyriaus darbo tobulinimo klausimus;

14.4. pasirašo informacinio pobūdžio raštus;

14.5. vizuoja visus skyriaus, kaip vykdytojo, ar ministerijos kitų padalinių ir (ar) darbuotojų parengtus dokumentus, susietus su skyriaus kompetencija;

14.6. dalyvauja parenkant pretendentes į skyriaus darbuotojų pareigas;

14.7. sudaro skyriaus darbuotojų kasmetinių atostogų suteikimo eilę;

14.8. teikia socialinės apsaugos ir darbo ministrui, socialinės apsaugos ir darbo viceministrui pagal nustatytą veiklos sritį ir (ar) ministerijos kancleriui siūlymus dėl skyriaus darbuotojų skatinimo, tarnybinių nuobaudų skyrimo ir (ar) darbo pareigų pažeidimo;

14.9. rekomenduoja skyriaus darbuotojus tobulinti kvalifikaciją;

14.10. asmeniškai atsako už ministerijos darbo reglamento, vidaus tvarkos taisyklių, dokumentų rengimo bei dokumentų tvarkymo ir apskaitos taisyklių, saugos ir sveikatos darbe instrukcijų laikymąsi, pagal ministerijos dokumentacijos planą priskirtų dokumentų tvarkymą ir saugojimą teisės aktų nustatyta tvarka;

14.11. atstovauja skyriui ministerijoje, įstaigose prie ministerijos, kitose valstybės ir (ar) savivaldybių institucijose, įstaigose ir (ar) organizacijose;

14.12. vykdo kitas funkcijas, kad būtų įgyvendinti skyriaus veiklos tikslas ir uždaviniai.

15. Skyriaus darbuotojai:

15.1. prieš pradėdami dirbti susipažįsta su ministerijos darbą reglamentuojančiais dokumentais ir savo pareigybės aprašymu, tą patvirtindami parašu;

15.2. asmeniškai atsako už ministerijos darbo reglamento, vidaus tvarkos taisyklių, dokumentų rengimo bei dokumentų tvarkymo ir apskaitos taisyklių, saugos ir sveikatos instrukcijų laikymąsi, pagal ministerijos dokumentacijos planą jiems priskirtų dokumentų tvarkymą ir saugojimą;

15.3. savo darbe vadovaujasi skyriaus nuostatais ir pareigybės aprašymu;

15.4. įvertinę, kad laiku nespės atlikti pavedimų, skyriaus vedėjui paaiškina priežastis ir prašo pratęsti pavedimo vykdymo terminą.

**V SKYRIUS
BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS**

16. Skyriaus nuostatai gali būti papildomi ar keičiami, atsižvelgiant į ministerijos veiklos pokyčius.
